מסורת הש"ס

ס) כתובות מד: (קמן קכ: ממיד ס:, ג) יומא ל:, ג) ולא כנגד מפסח כל"ל (מ"מ, ד) [כרש"י וברמ"ם ניחא], ס) תוספתא פ"ב סי"ו, ו) קדושין לג: נעמים פ"ב מ"ו תוספתא דעבדים פ"ו ה"ב פ"ב (פרשה מצורע) (תוריע פרשה ה פסי"ב), ז) [שנת קכת, ופ"ם בנ"י מגלה כב. ס. ירמוח עו: נדרים ס: שב. ופ"ם ב"מ מ: ב. מ: סוכה: קמב: ב"ב קנ: קמב: ב"ב כב. שב. שבועות לה. זבחים סט: מנחות קה. נדה לג: (ופ' הלי כ'), ס) [בגמרא ס:]). ס) פ"ב הלי ס) [בגמרא מנדרי פירש לפי שבתלמוד מצוי שמשנים מלשון כתוב: וחסיו מלשון המרגלים שבורי ולותמן משמרתו וע' כ"י פי' פנ].

תורה אור השלם

1. כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ: תהלים קנ ו
2. כָּל עֲצוּמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ: תהלים לה י
3. כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מחוץ למחנה מושבו: ויקרא יג מו
4. כִּי יִי אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ: דברים כג טו
5. הֵיטֵב תֵּיטִיב לָךְ מִמִּצְרַיִם וְהָיָה שִׁמְךָ קֹרֵא בָּהּ וְשָׁכְחָה וְכֹשַׁרְתָּ אֶת צְאָתֶיהָ: דברים כג יד
6. וְהָיָה תִּהְיֶה לְךָ עַל אָזְנְךָ וְהָיָה בְשִׁבְתְּךָ וּבְצֵאתְךָ: דברים כג יג

גליון הש"ס

גמ' כאן בקמבנ. ע' נכתות מיד ע"ב מוס' ד"ה לימתי: רש"י ד"ה בומן שיש כו' שדרכן לחתן בו. פי' בנ"י מתוס' ע"ז ע"ב ד"ה מקמן ול"ע: שם בקבר העוזות. וכן ליתא בילקוט פ' כל בסוף ולא יתכן כלב לעזוב. ולא עוד אלא שאו לעבוד עוזות מלמעלן ולמטה בסה קס"ה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ולא כנגד מפסח כל"ל. [ב] שם (ולא כנגד זולת מזרחים) מ"מ וכ"כ נתוספתא ל"ג לה:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"י"ט כתב, ואפ' אם נפשך שיש לנו לאסור צואה הרגולים שמא דוקא בלול שלהם שיש שם פרחוך אבל בשבדלים בבתים ואין שם כ"א מעט אין לאסור כי אין שם פרחוך. ב. בתוס' ר"י"ט כתב, וצ"ע מהו פי' של בארמיים.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

רב ניסים גאון

ריח רע שיש לו עיקר. נרסי בני מערבא (בפירקין הלכה ה) אמר רב חסדא) מסוף ריח רע ד' אמות הוא דאיתמר לאחריו אבל לפניו עד מקום שעיניו רואות כהדא ר' בא ורבריה הוי יתבין קמי פונדקייה כרמשא אמרין מהו למיטר מילי דאורייה אמרין מכיוון דאילו הוה ביממא הוינן חמין ליה ואסור כרם כדון אמור:

ה) לפנינו הגי' ס"ד ממי.

אבל לפפלה. נריך הוא להרחות את עלמו כעומד לפני המלך ולעמוד בתימה אבל ק"ש אינו מדבר לפני המלך: סדרוקן. חולי המלכה את הכרס: סילון. אל מי רגלים: ירקון. חולי שנמו גלגל"ה: ידיו בניב שפתיו. מתיקה יש בינו לנין בית הכסא ופשט ידיו לפניס מן המתיקה: כל שנעשה. הפה והמוטט בכלל הסילול ולא שאר מבריס: שיש לו עיקר. שהשופה מונחת שם ומקרשת. ושאין לו עיקר הפחת רוח: מרחיק ד' אמות. מן העיקר ולע"פ שהריח נא אינו וכגון שהיה לשמוריו שאינו רואה לומה: ממקום שפסק הריח. שהריח כלה שם: לא כנגד צואת אדם כו'. ולע"פ שאין ריח: ניח שלפפלה כי הא מפגיפא. לשעיל לשאר צואת כלבים ומזיקים בשאין בהם עוזות: בומן שיש בהן עוזות. צואות כלבים ומזיקים קלי ס שדרכן לאתן מלא פיו בשעה העוזות שהכי נוטה אלא מפי כלא עוזות שהרי אין דרכן לאתן שם הלכך ע"כ בלא עוזות קאמר: שאין לו עיקר. הפחת רוח: ניפי. מחלנות של בית המדרש: דהני גנו והני גרסי. ולע"פ שדרך היושנים להפיח: וס"ת לגרסת. משום דלא לשאר: אבל לק"ש. יכא לאוך ויקרא: אבל לדידיס. הפיח הוא עלמו ממתין על שילה הריח: נופה עוכרת. מלא שנוטאים לפניו גרף של רעי להעניעו: מופר לקרום. ולע"ל להפסיק: בשעה עומד אחם בחיון. ולא נוטף לא האת קלי לאת לא שנא עומד ול"ש יושב ול"ש הולך אבל הוא וגבי מלוזע קאני לה בא"ב דגלי ביה דאמנא ישיבה כדאיתי בגד של מוך לאתחה מושבו: [מושבו] שלא. מכלן אחרו עומד נאי כיושב אבל דקיני אבל מהלך לא קניע: אבן המונעת. הרי היא כאלוזע שהקיפה הכאוב זאת האוזה לכל נגע הלרעת ולנאך ולגלרעת הנגד ולנים (ויקרא יג): בזיעת. לפי אוזר אינו בלא נופה בניס: לא אפרה סורה. כאי רגליס לקרות אלא כנגד עמוד הקלוס בלבד: וילפת אמה מן. ולא הלריכו כאלו וכתיב וכפה: עד כאה. יאהו על גבי קרקע ויהא אחור: ארא ניס מריס. יאחול לו רבונו ובולאי שקר העיד אשמיה דרב: ביכא דאמרי. אוזרת היא יותר מן הלאה: ביכא דאמרי. אוזרת היא לף ע"פ שאם שוקה נפרכת הואיל ואינה נפרכת מגלגל לאה היא: קרמו. לשון קדוש טיל"ת כלומר גלד אעלו: מי אפלאי אפלויי. אם יש בה אלקים אלקים יבאה היא ואחרי: אפי הוי עלה. אחי רגלים: נגלעו. נאחרן: יבשו. על גבי אבנים נאחה: בטופח

אבל לתפלה עד שיכסה את לבו וא"ר הונא שכח ונכנס בתפילין לבית הכסא מניח ידו עליהן עד שיגמור עד שיגמור ס"ד אלא כדאמר ר"נ בר יצחק עד שיגמור עמוד ראשון ולפסוק לאלתר ולילום משום דרשב"ג דתניא רשב"ג אומר עמוד החוזר מביא את האדם לידי הדרוקן סילון החוזר מביא את האדם לידי ירקון: אאתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש אמר רבא מ"ט דרב הונא דכתיב יכל הנשמה תהלל יה ורב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש מ"ט דרב חסדא דכתיב כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך:

אתמר ריח רע שיש לו עיקר רב הונא אמר זמרחיק ד' אמות וקורא ק"ש ורב חסדא אמר מרחיק ד' אמות ממקום שפסק הריח וקורא ק"ש תניא כוותיה דרב חסדא לא יקרא אדם ק"ש לא כנגד צואת אדם ולא כנגד צואת כלבים ולא כנגד צואת חזירים ולא כנגד צואת תרנגולים גולא חכנגד [א] צואת אשפה שריחה רע ואם ימיה מקום גבוה עשרה טפחים או נמוך עשרה טפחים יושב בצדו וקורא ק"ש ואם לאו מרחיק מלא עיניו יוכן לתפלה ריח רע שיש לו עיקר מרחיק ד' אמות ממקום הריח וקורא ק"ש אמר רבא לית הלכתא כי הא מתניתא ז)(בבל הני שמעתתא) אלא כי הא חדתניא טלא יקרא אדם ק"ש לא כנגד צואת אדם [ב] ולא כנגד צואת חזירים ולא כנגד צואת כלבים בזמן שנתן עורות לתוכן בעו מיניה מרב ששת ריח רע שאין לו עיקר מהו אמר להו אאתו חזו הני ציפי דבי רב דהני גנו והני גרסי וה"מ כברברי תורה אבל בק"ש לא ודברי תורה נמי לא אמרן כאלא דתבריה אבל דידיה לא: אתמר צואה עוברת אביי אמר מותר לקרות ק"ש רבא אמר לאסור לקרות ק"ש אמר אביי מנא אמינא לה ידתנן ההטמא עומד תחת האילן והטהור עובר טמא טהור עומד תחת האילן וטמא עובר טהור ואם עמד טמא כובן באבן המונעת ורבא אמר לך התם בקביעותא תליא מילתא דכתיב גבדד ישב מחוץ למחנה מושבו הכא ביהיה מחניך קדוש אמר רחמנא והא ליכא: א"ר פפא פפי חזיר כצואה עוברת דמי פשיטא לא צריכא יאע"ג דסליק מנהרא א"ר יהודה ספק צואה אסורה ספק מי רגלים מותרים א"ד אמר רב יהודה ספק צואה בבית מותרת באשפה אסורה ספק מי רגלים אפילו באשפה נמי מותרין סבר לה כי האי תנא דתנא דאמר רב המנונא זלא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד וכדרבי יונתן דר' יונתן רמי כתיב גויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ וכתיב ויתד תהיה לך וגו' וכסית את צאתך הא כיצד כאן בגדולים כאן בקטנים אלמא קטנים לא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד הא נפול לארעא שרי ורבנן הוא דגזרו בהו וכי גזרו בהו רבנן בודאן אבל בספקן לא גזור ובודאן עד כמה אמר רב יהודה אמר שמואל כל זמן שמטפיחין וכן אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן כל זמן שמטפיחין וכן אמר עולא כל זמן שמטפיחין גניבא משמיה דרב אמר כל זמן שרשומן ניכר א"ר יוסף שרא ליה מריה לגניבא השתא צואה אמר רב יהודה אמר רב כיון שקרמו פניה מותר מי רגלים מיבעיא א"ל אביי מאי חזית דסמכת אהא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב צואה אפילו כחרס אסורה והיכי דמי צואה כחרס אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן כל זמן שזורקה ואינה נפרכת וא"ד כל זמן שגוללה ואינה נפרכת אמר רבינא הוה קאימנא קמיה דרב יהודה מדפתי חזא צואה אמר לי עיין אי קרמו פניה אי לא א"ד הכי א"ל עיין אי מפלאי אפלויי מאי הוי עלה אתמר צואה כחרס אמימר אמר אסורה ומר זוטרא אמר מותרת אמר רבא ילהלכתא צואה כחרס אסורה ומי רגלים כל זמן שמטפיחין מיתיבי מי רגלים כל זמן שמטפיחין אסורין נבלעו או יבשו מותרים מאי לאו נבלעו דומיא דיבשו מה יבשו דאין רשומן ניכר אף נבלעו דאין רשומן ניכר הא רשומן ניכר אסור אע"ג דאין מטפיחין ולטעמיך אימא רישא כל זמן שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי "אלא מהא ליכא למשמע מינה לימא כתנאי כלי שנשפכו ממנו מי רגלים אסור לקרות ק"ש כנגדו ומי רגלים עצמן שנשפכו נבלעו מותר לא נבלעו אסור ר' יוסי אומר כל זמן שמטפיחין מאי נבלעו ומאי לא נבלעו דקאמר ת"ק אילימא נבלעו דאין מטפיחין לא נבלעו דמטפיחין ואתא ר' יוסי למימר כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי היינו ת"ק אלא נבלעו דאין רשומן ניכר לא נבלעו דרשומן ניכר ואתא ר' יוסי למימר כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי לא דכ"ע כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי והכא

לית הלכתא כי הא מתניתא אלא כי הא דתניא כו'. פכ"ש לית הלכתא כי הא מתניתא דלעיל דלקרה נופת וחזירים ואפי' כשאין כהם עוזות אבל נופת אדם לא שיך ואפי' כשאין עמה אבל נופת תרנגולים לא אירי רבא ובאידך נרייתא לא נכרם נופת תרנגולים כלל ולא פליג כהא דאמתניתא דלעיל ואפי' זה יש לאמור נופת תרנגולין ואומר רבינו יהודה דדוקא כשאין נדול שלהם שיש שם סרטון נדול אבל שלהם ההולכים בבית אין מוסנין. ובילוזלמי יש דבאדומים נלגד יש לאוש אלא יזעינן לפרש ועוד קאמר מדמיקין מנללי בהמה ד' אמות ר' שמואל בר"י יאמר אמר שמואל ובלבד שלא יאמר אמור:

ריח רע שאין לו עיקר. ר"מ דבאי כמקום שלנו בעומק אם יש בהן מהיה מפסקת הוא כמו ריח רע שאין לו עיקר כמו בתי כסאות דפרסאי לקמן (ד' כו.): והכי

ק א (מיי' פ"ד מהלכות תפלה הלכה ז) טוש"ע או"ח סי' עד סעי' ו ופ' וסי' נח סעיף ב:
קא ב מיי' פ"ד מהל' תפלה הל' כ סמג עשין כה טוש"ע או"ח סי' סג סעיף ה:
קב ג מיי' פ"נ מהל' ק"ש הלכה יג טוש"ע או"ח סימן עה סעיף ד:
קג ד מיי' שם הל' יג סמג עשין יח טור או"ח סי"ע סי"ח סעי' ה:
קד ה טוש"ע שם סעיף ח:
קה ו (מיי' שם הלכה ט טוש"ע) שם סעי' ב:
קו ז מיי' פ"ד מהלכות תפלה הלכה ח סמג שם טור או"ח סי"ע סי' ס סעיף ב:
קז ח מיי' פ"נ מהלכות ק"ש הל' ו סמג שם טור או"ח סימן עה סעיף ב:
קח ט י כ (מיי' שם הל' יד טור או"ח) שם סעיף ה:
קט ל מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע או"ח סי' ס סעיף ה:
קי מ מיי' פ"ג מהלכות עובדת כוכבים ומזלות הל' יג (ומיי' הל' ג):
קיא ס מיי' פ"נ מהל' ק"ש הלכה יג סמג עשין יח טוש"ע או"ח סימן עה סעיף ג:
קיב ע (מיי' כס"ם פ"ב מהל' ק"ש הל' ג):
קיג ף מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע או"ח סי' סב סעי' ו (וסעיף ב):
קיד צ מיי' שם הל' טו טור ושו"ע שם סעי' ז:
קטו ק מיי' שם הל' ג סמג שם טוש"ע או"ח סי' סב סעי' ו (וסעיף ב):

לעזי רש"י

גלגיצ"א [גילגוצ"ה]. צחבת. טיל"א. קרום.

רבינו חננאל

[דתניא רשב"ג אומר וכו'. ראה להלן סב, ב]. איתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש. וקיימ"ל כרב הונא דאמר מרחיק אנב אמות ונקורא, דהא מתניתא דתנא כרב חסדא דאמר לית הלכתא כי הא מתניתא. ויש מרבותיה שאומרים הלכתא כר"ח דהא תניא כוותיה, וקיימ"ל אפי' תלמיד בהדי רביה הלכתא כתלמיד אי תניא כוותיה. ואי משום דאמר רבא לית הלכתא כי הא מתניי, אמר בהני לאחר בצואות אדם ובצואת כלבים דאשכח תנא דפליג עליה, אבל בשאר מילי אינא לסימר דאי תנא מדה ליה הלכך הלכתא כוותיה. בעו מיניה מר' ששת ריח רע שאין לו עיקר מהו. פירוש, כגון אדם ששולה ומורה. אמר להו אתו חזו הני ציפי דבי רב דהני גנו והני גרסי. פירוש, מתצלאות שיושבים עליהם הנערים ללמוד ומתצלאות שהיו ישנים עליהם. דהני נאנו והני גרסי. פירוש אלו ישנים ואלו קורין, ואי אפשר לישן בלא ריח רע כשיצא ממנו, ואלו היו שולחים זמורה ואחרים בני רב היו עוסקין בדברי תורה. הלכה כר' ששת וכדאמרינן דהני מילי לדברי תורה אבל לא לק"ש, והני מילי דחבריה אבל לדידיה לא. צואה עוברת. הילכתא כרבא דאמר אסור לקרות קריית שמע בנגדה, ולא דמיא לטמא עובר, דפשטינן התם בקביעותא חליא מילתא דכתיב בדד ישב, בעינן ישיבה, אבל [הכא בעינן] היה מחניך קדוש וליכא. וכן מי חויר כצואה עוברת דאמר ואפי' בעינדנא] דלפליג מן נהרא. ופסק צואה או מי רגלים קיימא לן כר' יהודה דאמר ספק צואה בבית ובאשפה אסור, משום דמחזקינן הבית בבקיות ההשפה בצואה, מי רגלים אפי' באשפה מותר וכל שכן בבית. וכר' יונתן דרסי, כתיב ויתד תהיה לך והיה בשבתך ונר', ומשנינן ויתד תהיה לך בצואה ויד תהיה לך במי רגלים, דלא אסרה תורה אלא בנגר סילון בעת שריצא מן האמה כמין עפרה בלבד, הא נפל לארעא שרי, ודבנן נזרו בהן אע"פ שנפסקו מן האמה הנלו לארץ אין קורין בנגדן, וכי נזרו, בודאן נזרו מי רגלים כל זמן שמטפיחין, אבל בספק מי רגלים לא נזרו. אמר רבא הילכתא צואה אפי' יבישה כחרס אסור לקרות קריית שמע בנגדו, מי רגלים כל זמן שמטפיחין, ולא בעינן נבלעו ואין רישומן ניכר, אלא אפי' רישומן ניכר שרי, ובלבד שלא יהיה בהן לחלוחית, שאם יטפח ידו בהן תתלחלח ידו מן מי רגלים שאלו נתן ידו על דבר אחר יראה בו לחלוחית. (כך) [כר'אפיקא לא דכולי עלמא כל זמן שמטפיחין הא רשומן ניכר וטופח על מנת להטפיח (שרי) [אסור]. ור' יוסי סבר כיון שמטפיחין אע"פ שאינן בטופח על מנת להטפיח אסור. וקימא לן כתנא קמא דהא רבא אוקמה הכי לאשמעינתיה. ובצואה יבישה, פי' ר' יוחנן כל זמן שגוללה ואינה נפרכת. (ואיכא) דאמרי כל זמן שגוללה ואינה נפרכת. והבא אמר ליה ר' ירמיה מדיפתי כד תחזה צואה לכנגדו דיל חזי אי קרמו פניה או לא, אי אשלויא, פירי אשלויא נחפלחה ונתבקעה פלשון כמו פלח ובקע בארץ וגו'. צואה כחרס. פירי שיירדה קיה אלטביעה. כל זמן שגוללה, מלשון וגללו את האבן.